

מתווה הדרכה לפעילות:

הקורבנות הנשכחים. שואת יהודי ברית המועצות

רישום של אם הנושאת את בתה, 1942, אוקראינה.
מתוך ארכיון בית לוחמי הגטאות.

רציונל

ביוני 1941 החל "מבצע ברברוסה" - ההתקפה היבשתית של צבא גרמניה על ברית המועצות. מבצע זה מציין גם את תחילתו של הפתרון הסופי - הרצח ההמוני של היהודים בשטחי ברית המועצות, המהווים יותר משליש מקורבנות השואה. חצי מיליון יהודים נוספים נלחמו במסגרת הצבא האדום וכפרטיזנים.

למרות זאת, סיפורם של יהודי ברית המועצות בשואה ובמלחמה אינו מוכר דיו. אנו מבקשים להתייחס להיעדרות זו ולבחון את גורלם של יהודי ברית המועצות הן בהקשר המקומי והן ההקשר הרחב של שואת העם היהודי, ולהנציח את הקהילות שהושמדו בין השנים 1941-1944.

מטרות

- הכרות עם סיפורם של יהודי ברית המועצות במהלך השואה ומלחמת העולם השנייה, דרך עדויות מתוך הסרטים שיצר הבמאי בוריס מפציר.
- בירור משותף לגבי ההכרות עם שואת יהודי ברית המועצות בישראל.
- העלאת המודעות לחשיבות בהכרות עם שואת יהודי ברית המועצות, כחלק ממורשתם ההיסטורית של צאצאיהם, החיים במדינת ישראל.

מהלך הפעילות

פתיחה

למנחה

במהלך תקופת השואה, פלש הצבא הגרמני לשטחי ברית המועצות ביוני 1941. מבצע זה מציין גם את תחילתו של הפתרון הסופי - הרצח ההמוני של היהודים באזורים אלה, המהווים יותר משליש מקורבנות השואה. חצי מיליון יהודים נוספים נלחמו במסגרת הצבא האדום וכפרטיזנים.

למרות זאת, סיפורם של יהודי ברית המועצות בשואה ובמלחמה אינו מוכר דיו. במהלך פעילות זו ננסה לשפוך אור על גורלם של יהודי ברית המועצות, באמצעות עדויות אישיות שרובן לקוחות מתוך סדרת סרטים שיצר הבמאי בוריס מפציר. דרך אותן העדויות אנו מבקשים להרחיב את הסיפור ההיסטורי אל הקשריו הרחבים של שואת העם היהודי, ולהנציח את אותן הקהילות שהושמדו בין השנים 1941-1944.

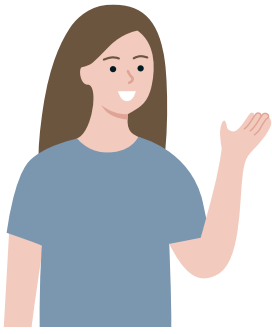
הנחיות

תחילה נצפה בסרטון המציג מפה דינמית, המציינת שלבים מרכזיים בדרך לרצח ההמוני של היהודים בשטחי המזרח וברית המועצות, החל מפרוץ המלחמה, תחילת הפלישה הגרמנית במסגרת מבצע ברברוסה, הקמת יחידות האיינזצגרופן ולבסוף, פריסת אתרי הירי ההמוני.

שאלה לדיון בעקבות הצפייה בסרטון: האם וכיצד הסרטון חידש לכם מבחינת הידע ההיסטורי שלכם?

גורלם של יהודי ברית המועצות במהלך השואה

למנחה

עם פלישת הצבא הגרמני אל שטחי ברית המועצות והמזרח, החלה הרדיפה השיטתית של היהודים בכל אותם האזורים שנכבשו. רדיפת היהודים התבטאה בגזרות, לעתים הקמת גטאות ולבסוף - רצח המוני באתרי ירי. במהלך פעילות זו נתוודע אל עדויותיהם של אלה שניצלו ואלה שהיו עדים להשמדה. העדויות לקוחות מתוך הסרטים שיצר איש הקולנוע בוריס מפציר, בהם הוא ביקש להתחקות אחר העבר הפחות מוכר של שואת יהודי ברית המועצות.

חלק ראשון

- לחצו באתר הפעילות על הכפתור '**סרטוני עדויות**' וצפו בשתי עדויות לפי בחירתכם. מומלץ לצפות בעדות אחת ארוכה (10 דקות) ואחת קצרה (3-5 דקות).
- בחרו קטע אחד מתוך העדויות שדיבר אליכם/משך את תשומת ליבכם, ריגש אתכם. הציגו לאחר מכן את הקטע בפני הכיתה/קבוצה והסבירו למה בחרתם בו.

חלק שני

- לחצו באתר הפעילות על הכפתור '**מפה אינטראקטיבית**', הכוללת את סיפוריהן של קורבנות ואתרי הרצח.
- בחרו דמות אחת שהתחברתם אליה והציגו לאחר מכן בפני הכיתה/קבוצה והסבירו למה בחרתם בה.

חלק שלישי

- לחצו באתר על הכפתור '**אחרית דבר**' וצפו בסרטון המציג את אתרי הרצח ההמוני, כפי שמוכרים כיום.
- סרקו באתר את קוד ה QR וענו על השאלון במכשירים הסלולריים שלכם. לאחר מכן נצפה במשותף בתוצאות הסקר.

- מהן הסיבות שלדעתכם חשוב להכיר את גורלם של יהודי ברית המועצות במהלך השואה ומלחמת העולם השנייה?
- כיצד לדעתכם ניתן להעלות את המודעות לנושא הזה?

הנחיות

סיכום

למנחה

שואת העם היהודי החל בקיץ 1941, עם פלישת הצבא הגרמני אל שטחי ברית המועצות. רבבות יהודים (ישנם חוקרים שמציינים יותר משניים וחצי מיליון קורבנות) נרצחו באתרי רצח המוני בידי יחידות האיינזצגרופן ומשתפי פעולה מקומיים. כתוצאה מהמלחמה הקרה וההתמקדות בגטאות ובמחנות בפולין, שואת יהודי ברית המועצות (לצד גבורתם במסגרת יחידות הפרטיזנים והצבא האדום), מוכרים פחות בחברה הישראלית. בפעילות זו ביקשנו להעלות למודעות את סיפורם של יהודי ברית המועצות, כחלק מתיקון היסטורי ומתוך משמעותה ההיסטורית עבור צאצאיהם, החיים היום במדינת ישראל.